

Katuna'da Dokuz Ay • Osman Şahin

Köprü Kitaplar • Roman • 144 sayfa • Önerilen sınıflar: 6, 7, 8, Lise

HAKLAR • SORUMLULUKLAR • ERDEMLER • İLETİŞİM • SOSYAL İLİŞKİLER

değişim • öğretmenlik • köy yaşamı • imece • töre • yoksulluk • aşiret • bağnazlık • sağlık • ayrımcılık

Züğürt Ağa ve Kibar Feyzo gibi filmlere kaynaklık eden öykülerin usta yazarı **Osman Şahin**, 1966 yılında Mardin'in bir köyünde yaşamış gerçek bir öyküyü anlattığı bu romanını Köprü Kitaplar koleksiyonu için yazdı. Adana Yatılı Kız Öğretmen Okulu'ndan yeni mezun beş genç kızın; yoksulluğun, bağnazlığın, ayrımcılığın kol gezdiği bir coğrafyada yaşadıklarını ve neden oldukları değişimi konu eden roman, günümüze de ışık tutuyor. Farklı okuma deneyimleri sunarak gençleri edebiyatla buluşturmayı amaçlayan, editörlüğünü **Semih Gümüş**'ün üstlendiği ve **Müren Beykan**'ın yayına hazırladığı, 2010 Memet Fuat Yayıncılık Ödülü ile taçlanan Köprü Kitaplar koleksiyonunun 5. kitabı, her yaşta okuyucu için.

Mardin'in iki saat kuzeyinde küçük bir köy olan Katuna'ya öğretmen tayin edilen beş genç kızı zorlu bir yıl beklemektedir. On yedi yaşındaki bu gencecik öğretmenlerin, elektriği, suyu, yolu olmayan bir köydeki yaşama alışması olanaksız gibidir. Üstelik, çoğu Türkçe konuşamayan köylüyle iletişim kurmayı başarmak, köyde yüzyıllardır süregelen içedönük yaşamı etkilemek neredeyse bir hayaldir...

TARTIŞMA KONULARI...

- Okuldan yeni mezun genç bir öğretmenin gelecekle ilgili beklenti ve duyguları neler olabilir? Bu beş genç kızın ilk görev yerlerine ulaşmak için yaşadıklarını siz yaşasanız nasıl hissederdiniz?
- Öğretmenler için hazırlanan ev, sizin köy evi hayalinize benziyor mu? Siz tuvaleti bile olmayan bir evde ve ilkel koşullarda Nebiye, Züleyha ve Tülay gibi ilk gün istifa etmeyi mi, Selma ve Emine gibi uyum sağlamayı mı düşünürdünüz? Tuvaletin evin içinde olmasının konfor anlamına geldiği bir ortamda yaşamak size nasıl geliyor?
- Jandarma ve asker, bölgenin yerel yaşamı için ne anlama geliyor; köyde hangi işleri üstlenmişler? Ortamlarının, köylülerinkinden farkı ne?
- Yazar, Katuna halkının profilini nasıl çiziyor? Alışkanlıkları, eğilimleri, psikolojileri için neler anlatıyor? Katuna'ya ilişkin anlatılanlar arasında sizi en çok etkileyen hangisi; neden? Katuna'yı bir renkle simgelemek isterseniz bu hangi renk olur? Nedenleriyle birlikte açıklayın.
- Katuna halkının üç temel korkusu ne? Sizce bu korkular köylerimizde bugün ortadan kalkmış mıdır? O tarihlerde bu yörede yaşayan insanların Afrika ormanlarında yaşayan kabilelerden özde ne farkı var?
- Köyün ve çevresindeki mağara evlerin yaşam koşullarını sağlık açısından nasıl değerlendirmek gerek? Sizce hijyen, ışık, temiz hava, su gibi temel gereksinimler yalnızca parayla mı sağlanabilir?
- İki aşiretin arasındaki gerginlik köy yaşamına nasıl yansıyor? Rıza'nın ölümü neden büyük yankı uyandırmıyor?
- Öğretmenlik eğitiminde "fırsat eğitimi" denilen konuyu genç öğretmenler köyde neden ve nasıl uyguluyor; nasıl sonuç alıyorlar? Bu uygulama onlara ne yarar sağlıyor?
- Hamu karakterinin ilginç yönleri neler? Bu karakter köy hiyerarşisi için hangi ipuçlarını veriyor?
- Okul müdürü Cemal Bey'in kişilik özellikleri nedir? Cemal Bey'in profiline bugün nerelerde rastlanabilir?
- Şeyh Pulan için neler söylenebilir? Köylerle/köylülerle karşılıklı maddi ve manevi ilişkisini nasıl yürütüyor? Bu tür kişilerin toplumda bugün bir karşılığı var mı?
- Sizce Livaze ve Nihat kaçarak sonsuza kadar mutlu ve güvende yaşayabilmiş midir? Livaze ve Nihat örneğinin bugün de benzer biçimlerde yaşanmasının nedeni ne?

13- Genç öğretmenlerin köyde karşılarına çıkan üç temel engel ne? Bunlarla nasıl mücadele ediyorlar? Öğretmenlerin hangi davranışları köylülerin güvenini, sevgisini kazanmalarını sağlıyor?

YARATICI ETKİNLİKLER...

- **Araştırma:** Öğrenciler 3 kişilik gruplara ayrılınsın. Her grup, interneti ve medya haberlerini tarayarak romandakiler gibi köylerde özveriyle eğitim vermeye çalışan bir öğretmen haberi bulsun. Kimliğini ve yaptıklarını, diğerlerine göre farklılığını anlatan bir sunum hazırlasın, görsellerle birlikte “Anadolu’ya Umut Olanlar” seansında sınıfla paylaşsın. Bütün grupların görselleriyle aynı ismi taşıyan büyük bir pano oluşturulsun ve pano okulun görünür bir noktasında sergilensin.
- **Resimleme:** Osman Şahin roman boyunca çok dikkat çekici sahneler anlatmış. Öğrenciler, Mardin yolundaki kuyunun başında su çeken beyaz entarili adamların, köy meydanının, aşiret çayhanelerinin, dağın arkasındaki mağara evlerin, yollara taş döşeme imcesinin, köylü kızların öğretmenlerin evini ziyaret etmesinin, Sakal Şeyh Pulan’ın köye gelişinin ya da istedikleri ve etkilendikleri başka herhangi bir sahnenin resmini yapsınlar. Resimler “Katuna’da Dokuz Ay Sergisi”nde sergilensin.
- **Canlandırma:** Gönüllü öğrenciler ayrı ayrı Selma, Tülay, Emine, Zübeyde, Nebiye rollerini üstlensin. Kendini tanıtarak, öğretmenliği ne için ve hangi duygularla seçtiğini, Katuna’ya geldikten sonra ve ayrılırken deneyimlediği duyguları ve aklından geçenleri, “ben” diyerek 1. tekil şahıs kullanarak anlatsın. Özellikle Katuna’daki ilk saatlerin üzerlerindeki etkisini aktarsın. Bakalım, bugünün öğrencileri bu beş gencecik kızla empati kurabilecekler mi?
- **Yazma:** Herkes, Sokrates’in romanda anılan, “Sorgulanmayan hayat hayat değildir,” özdeyişini örneklerle anlatan bir kompozisyon ya da deneme yazsın. Yazılardan öğrenciler tarafından en beğenilenler sınıfın sosyal medya hesaplarında paylaşılabilir; varsa okul gazetesinde yayımlanabilir.
- **Tartışma:** Öğrenciler gruplara ayrılınsın. Her grup, romandaki bağnazlık ve töre unsurları üzerinden bu iki konuda fikir geliştirsın. Bağnazlık nedir, yaygın örnekleri nelerdir; töre bağnazlığa kılıf olabilir mi? Yararlı ve zararlı töreler nelerdir; sorgulanmayan töreler toplumları nereye götürür? Bu ve benzeri sorular topluca tartışılsın. Bugünkü yansımalarıyla karşılaştırılsın. Düünden bugüne bu konularda neler değişmiş ortaya çıksın.
- **Söyleşi:** 1950’li yıllarda kapatılan “Köy Enstitüleri” dönemlerini bilen bir büyüğü ya da bu dönemi araştırmış bir uzmanı sınıfa davet edin ve bu sistemin Anadolu için nasıl kaçırılmış bir gelişme fırsatı olduğunu anlatmasını sağlayın. Bu sistemin bugün modellenme olasılığı nedir? Sorun öğrenin. Söyleşiye velileri de davet edebilirsiniz.
- **Sergi:** Köy Enstitüleri’yle ilgili bilgi, belge ve fotoğraf araştırması yapın; ortaya çıkan malzemeyi yaratıcı bir yöntemle tüm okulun izleyebileceği bir biçimde sergileyin.
- **Sosyal Sorumluluk Projesi:** Gruplar halinde çalışarak ülkede hâlâ çok yaygın olan kızların küçük yaşta evlendirilmeleri sorunuyla mücadele etmek üzere projeler üretin. Sloganlar yazın, afişler hazırlayın; konuyu okul içinde bir farkındalık kampanyasına dönüştürün.